EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 2.6.2025.
COM(2025) 268 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU

o primjeni Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinaka)

{SWD(2025) 135 final}

1. UVOD

1.1. Kontekst

Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena)[1], dalje u tekstu „Uredba", nedvojbeno je okosnica međunarodnog privatnog prava EU-a. Njome se utvrđuju jedinstvena pravila za rješavanje sukoba nadležnosti te standard za slobodan protok sudskih odluka, vjerodostojnih isprava i sudskih nagodbi u Europskoj uniji s krajnjim ciljem olakšavanja pristupa pravosuđu u svim područjima građanskog i trgovačkog prava izvan područja obiteljskog, nasljednog i stečajnog prava. Njome je stavljena izvan snage i zamijenjena Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima[2] („Uredba Bruxelles I."). Uredbom su u velikoj mjeri potvrđene i ojačane odredbe uredbe koja joj je prethodila, ali su uvedene i relevantne nove odredbe, kao što je ukidanje egzekvature.

Uredba, kako je izmijenjena 2014.[3], primjenjuje se od 10. siječnja 2015. između svih država članica, uključujući Dansku[4].

1.2. Izrada i ciljevi ovog izvješća

Ovo je izvješće sastavljeno u skladu s člankom 79. Uredbe. Pri njegovu sastavljanju sudska praksa Suda Europske unije („Sud EU-a" ili „Sud")[5] bila je ključan izvor informacija o primjeni Uredbe. U izvješću su korišteni i nalazi studije koju je Komisija naručila radi potpore njegovoj izradi[6] („studija"). U okviru te studije provedeno je savjetovanje s državama članicama te su razmotrena njihova stajališta, kao i dodatni elementi koje su određene države članice dostavile na zahtjev Komisije na sastanku Radne skupine Vijeća za građansko pravo (opća pitanja) održanom 28. veljače 2024.

Ovo izvješće temelji se i na nalazima projekta JUDGTRUST[7] i informacijama o praktičnoj primjeni Uredbe prikupljenima u okviru Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima tijekom 2023. Ako je bila dostupna, pri sastavljanju ovog izvješća korištena je i relevantna nacionalna sudska praksa.

Cilj je izvješća dati opću ocjenu primjene Uredbe, posebno njezinih najzahtjevnijih aspekata i onih koji su izričito navedeni u članku 79. Osim toga, u izvješću se razmatra niz novih pitanja

---

1 SL L 351, 20.12.2012., str. 1.

2 SL L 12, 16.1.2001., str. 1.

3 Uredba (EU) br. 542/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1215/2012 u pogledu pravila koja se primjenjuju na Jedinstveni sud za patente i Sud Beneluksa, SL L 163, 29.5.2014., str. 1. Cilj izmjene bio je omogućiti provedbu takozvanog „paketa o patentima" tako da se, prvo, omogući stupanje na snagu Sporazuma o Jedinstvenom sudu za patente (SL C 175, 20.6.2013., str. 1.) i, drugo, osigura usklađenost Uredbe s tim sporazumom i Protokolom uz Beneluški ugovor iz 1965.

4 Danska primjenjuje Uredbu u skladu sa Sporazumom od 19. listopada 2005. između Europske zajednice i Danske o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, SL L 299, 16.11.2005., str. 62.

5 Razmotrene su samo sudske odluke i mišljenja nezavisnih odvjetnika doneseni prije 1. travnja 2025.

6 Studiju je izradilo društvo Milieu SRL, a dostupna je na mrežnim stranicama Ureda za publikacije Europske unije (europa.eu).

7 Projekt „Uredba Bruxelles I.a: standard za slobodan protok sudskih odluka i uzajamno povjerenje u Europskoj uniji" (JUDGTRUST), koji se financirao u okviru programa Pravosuđe Europske komisije (JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017), proveo je institut T.M.C. Asser Instituut u suradnji sa Sveučilištem u Hamburgu, Sveučilištem u Antwerpenu te institutom Internationaal Juridisch Instituut. Glavni nalazi projekta dostupni su na: Asser.nl.

kao što su digitalizacija, kolektivna pravna zaštita i područja u kojima bi pojednostavnjenje i osuvremenjivanje postojećih pravila bilo poželjno.

Dodatne informacije o odabranim pitanjima, uključujući detaljniju analizu, i upućivanja na sudsku praksu Suda EU-a uključeni su u Radni dokument službi Komisije priložen ovom izvješću.

1.3. Opći pregled primjene Uredbe

Općenito se smatra da je Uredba vrlo uspješan instrument i da su poboljšanja koja se njome omogućuju, kao što je ukidanje egzekvature, dovela do jačanja pravosudne suradnje u građanskim i trgovačkim stvarima te su je države članice i dionici pozdravili kao takvu. Pravila iz Uredbe u cjelini smatraju se jasnima i jednostavnima te ih stručnjaci zbog toga smatraju vrlo korisnima.

Postoji i opći konsenzus da sudska praksa Suda EU-a u načelu pruža dostatne smjernice i pomoć pri primjeni pravila iz Uredbe u okviru pravosudnog rada. Međutim, kad je riječ o nekim posebnim pitanjima, nekoliko država članica smatra da pri tumačenju Uredbe dolazi do složenih problema te predlaže da zakonodavac uvede pojašnjenja.

S obzirom na opće zadovoljstvo primjenom Uredbe, bilo kakvim izmjenama trebalo bi odgovoriti na stvarne poteškoće u praksi te one ne bi smjele dovesti do potpune izmjene sustava utvrđenog Uredbom koji dobro funkcionira. Takvim bi izmjenama prije svega trebalo nastojati dodatno pojednostavniti Uredbu i smanjiti administrativno opterećenje, posebno za slabije stranke, kao što su potrošači, ili za MSP-ove. S druge strane, poteškoće koje se mogu na odgovarajući način riješiti budućom sudskom praksom trebalo bi izostaviti iz opsega svake zakonodavne intervencije.

2. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

2.1. Područje primjene (članak 1.)

Uredba se primjenjuje u građanskim i trgovačkim stvarima u predmetima s prekograničnim učincima. Određeni broj predmeta koji bi se inače mogli smatrati građanskim ili trgovačkim predmetima izričito je izuzet iz područja primjene. Općenito, odredbe o području primjene dobro funkcioniraju, ali čini se da se stalno ističu neka pitanja u pogledu tumačenja, osobito kad je riječ o pojmu „prekogranični učinci” ili isključenju arbitraže.

Na temelju sudske prakse Suda EU-a i savjetovanja provedenih u okviru studije zaključeno je da je pri ocjenjivanju primjene Uredbe posebnu pozornost potrebno posvetiti nizu pitanja:

- standardu koji treba primjenjivati kako bi se odlučilo ima li neko pitanje prekogranične učinke,
- definiciji pojma „građanski i trgovački”,
- razgraničenju zahtjeva povezanih sa stečajem (izuzeto iz područja primjene),
- isključenju arbitraže[8].

[8] Uz iznimku ove točke, koja je analizirana u nastavku, ostala tri pitanja detaljnije su opisana u dijelu I. Radnog dokumenta službi Komisije priloženog ovom izvješću.

Isključenje arbitraže

Stvari koje se odnose na arbitražu isključene su iz područja primjene Uredbe još od donošenja Briselske konvencije 1968. Međutim, Uredbom je to isključenje ojačano dodavanjem pojašnjenja u uvodnoj izjavi 12. te posebnom odredbom u članku 73. stavku 2. kojom se nastoji izbjeći preklapanje s Konvencijom o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka[9] („Njujorška konvencija").

U predmetu London Steam-Ship Association of Mutual Insuranceers' Association (C-700/20), u kojem je 2022. donesena presuda na temelju Uredbe Bruxelles I., Sud EU-a presudio je da proturječna sudska odluka donesena u smislu arbitražne odluke može spriječiti priznavanje sudske odluke iz druge države članice na temelju članka 34. stavka 3. Uredbe Bruxelles I. (članak 45. Uredbe), ali je primjenjivost razloga za odbijanje uvjetovao time da je ona dostupna samo ako je sadržaj arbitražne odluke mogao biti predmet sudske odluke donesene u skladu s pravilima iz Uredbe Bruxelles I. U tom kontekstu valja napomenuti da Sud tu odluku nije donio na temelju proturječnosti strane sudske odluke s arbitražnom odlukom, nego samo u odnosu na sudsku odluku kojom se potvrđuje arbitražna odluka. S druge strane, Sud je presudio da se u slučaju iznimke javnog poretka ne može pozivati na takvu proturječnost.

Nalazi studije su raznoliki. Iako većina ispitanika nije imala problema s primjenom tog isključenja, nacionalna sudska praksa u osam država članica pokazuje da iznimka u pogledu arbitraže ne obuhvaća samo priznavanje i izvršenje arbitražnih odluka, nego i presude kojima se potvrđuju takve odluke. Čini se da je ta praksa u suprotnosti s presudom Suda u predmetu London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association.

Presuda Suda EU-a ukazuje na još jedan problem, odnosno na nepostojanje pravila o litispendenciji u pogledu arbitražnih postupaka. Naime, rizik od proturječnosti arbitražnih odluka ili presuda kojima se potvrđuju takve odluke i drugih presuda vjerojatno bi se smanjio ili čak otklonio kad bi Uredba imala jasno pravilo prednosti u takvim okolnostima.

Stoga bi se u mogućem budućem preispitivanju moglo dodatno razmotriti mogu li se određene praktične situacije riješiti Uredbom, primjerice uvođenjem jasnog pravila o litispendenciji kojim bi se mogle spriječiti situacije proturječnosti arbitražne odluke/presude kojom se potvrđuje takva odluka i druga presuda.

2.2. Definicije (članci 2. i 3.)

Uredba sadržava niz definicija u članku 2., među ostalim za „sudsku odluku", „sudsku nagodbu" ili „vjerodostojnu ispravu".

Definicija „sudske odluke" odnosi se na svaku pravosudnu odluku, bez obzira na to kako se naziva, koju je donio „sud države članice". Uredba ne sadržava definiciju „suda".

U Uredbi je novo to što se člankom 2. točkom (a) izričito proširuje definicija sudske odluke kako bi se obuhvatile određene vrste privremenih mjera, uključujući i mjere osiguranja. Međutim, za priznavanje i izvršenje takvih mjera u drugim državama članicama postoje dva uvjeta.

Prvo, protok privremenih mjera ograničen je na one koje su naložili sudovi koji imaju nadležnost u pogledu glavne stvari na temelju Uredbe. To znači da se, iako sudovi koji imaju

[9] Konvencija o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka, donesena 10. lipnja 1958., stupila je na snagu 7. lipnja 1959. 330 UNTS 38.

nadležnost u pogledu glavne stvari na temelju nacionalnog prava i dalje mogu naložiti privremene mjere, takve odluke ne mogu priznati i izvršiti u inozemstvu u skladu s Uredbom.

Drugo, definicijom se kodificira postojeća sudska praksa (vidjeti npr. predmet Denilauler, 125/79) kako bi se iz protoka isključile isključivo *ex parte* mjere. Stoga se privremene mjere mogu priznati ili izvršiti samo ako je dužnik pozvan pred sud ili mu je dostavljena odluka koja sadržava mjere prije izvršenja. Čini se da to isključenje *ex parte* privremenih mjera iz protoka na temelju Uredbe donosi određene probleme u praksi. Na primjer, studija je pokazala da u Austriji i Češkoj prevladavaju *ex parte* privremene mjere, koje se stoga ne mogu izvršiti na temelju Uredbe. Općenitije, iako postojeći sustav pogoduje zaštiti postupovnih prava tuženika, to utječe na ključni element privremenih mjera, odnosno na mogućnost njihove brze i učinkovite provedbe. U skladu s postojećim sustavom vjerovnik mora birati između učinka iznenađenja svojstvenog postupku *ex parte* i ograničavanja izvršivosti mjera na državu članicu u kojoj su one odobrene ili između odluke koja može biti u protoku, ali se mora temeljiti na prethodnom sudjelovanju (a time i na upozorenju za) dužnika.

Drugo pitanje odnosi se na tijela koja su u članku 3. izričito navedena kao „sud” za potrebe Uredbe. U predmetu Pula Parking (C-551/15) Sud EU-a presudio je da se javni bilježnici u Hrvatskoj ne mogu smatrati „sudom” u skladu s Uredbom, navodeći da je glavni razlog nepostojanje postupka *inter partes* u skladu s dosadašnjom sudskom praksom (predmet Denilauler, 125/79). Međutim, potrebno je uzeti u obzir da je postupak u Hrvatskoj vrlo sličan skraćenom postupku u Mađarskoj u vezi s postupcima o plaćanju iz članka 3. točke (a) Uredbe. Nije iznenađujuće, među ostalim iz perspektive jednakog postupanja, da je većina ispitanika koji su smatrali da je koncept „suda” problematičan bila iz Hrvatske i da su neke države članice navele da bi u slučaju izmjene ili preinake željele da iznimkama iz članka 3. budu obuhvaćeni dodatni subjekti. Velika većina ispitanika u okviru studije nije navela nikakve probleme u vezi s definicijama iz Uredbe.

Stoga bi se u mogućem budućem preispitivanju Uredbe moglo dodatno razmotriti to pitanje, uključujući mogućnost pružanja definicije ili opisa koncepta „sud”, na temelju kojih bi se, s jedne strane, povećala djelotvornost Uredbe, a s druge strane, potencijalno uklonila potreba za predviđanjem iznimaka. Potrebno je dodatno razmotriti i koncept privremenih mjera, posebno u pogledu toga treba li uključiti *ex parte* mjere.

3. NADLEŽNOST

3.1. Moguće proširenje pravila o nadležnosti na tuženike s domicilom u trećim zemljama

Pravila o nadležnosti utvrđena u poglavlju II. Uredbe primjenjuju se na predmete u kojima tuženik ima domicil u državi članici, osim u određenim posebnim situacijama (potrošački ugovori, pojedinačni ugovori o radu, situacije u kojima sudovi imaju isključivu nadležnost ili u kojima su stranke izabrale sud). Za sve druge sporove koji uključuju tuženika s domicilom izvan Unije nadležnost je uređena nacionalnim pravom država članica[10].

U prijedlogu Komisije iz 2010. o preinaci Uredbe Bruxelles I.[11] („Prijedlog iz 2010.”) predloženo je proširenje Uredbe kako bi se obuhvatila i nadležnost u sporovima u kojima tuženici imaju domicil izvan Unije. Tijekom zakonodavnog postupka smatralo se da bi takvo rješenje bilo primjereno u nekim situacijama, primjerice kad se jedna od ugovornih stranaka

[10] Vidjeti članak 6. Uredbe.

[11] Vidjeti Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, 14.12.2010. COM(2010) 748 final.

smatra slabijom strankom (kao što su potrošački ugovori ili pojedinačni ugovori o radu), ali da bi za opću primjenu bilo poželjno multilateralno rješenje. U to se vrijeme moglo predvidjeti takvo multilateralno rješenje, posebno u okviru Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu.

Takvo se rješenje moglo utvrditi u okviru pregovora koji su u to vrijeme bili u tijeku, a koji su u konačnici doveli do donošenja Konvencije o priznavanju i izvršenju stranih sudskih odluka u građanskim ili trgovačkim stvarima 2019. („Konvencija o sudskim odlukama"). Međutim, taj instrument ne uključuje izravne osnove nadležnosti, nego samo neizravno upućuje na nadležnost kao preduvjet za priznavanje i izvršenje. U okviru Haške konferencije trenutačno se još uvijek radi na pitanjima u području nadležnosti, ali nije vjerojatno da će taj rad dovesti do obvezujućeg multilateralnog rješenja za izravnu osnovu nadležnosti.

Nepostojanje takvih pravila u Uredbi stvara nekoliko problema[12]. Prvo, budući da se nacionalno pravo država članica uvelike razlikuje, trenutačno stanje dovodi do nejednakog pristupa pravosuđu i nejednakih uvjeta za poduzeća i građane iz EU-a i trećih zemalja koji su uključeni u međunarodne poslove (izvan EU-a) samo na osnovi njihova domicila. Iako stranke u nekim državama članicama mogu tužiti tuženike iz trećih zemalja na temelju niza osnova nadležnosti, uključujući ponekad preširoke osnove, za druge stranke u drugim državama članicama može postojati ograničeniji spektar osnova nadležnosti za pokretanje tužbe protiv tih stranaka[13]. Tu nejednakost dodatno pogoršava činjenica da se predmetne sudske odluke mogu priznati i izvršiti u cijeloj Uniji na temelju Uredbe, čak i ako je nadležnost suda porijekla preširoka.

Osim toga, čini se da to stanje negativno utječe na poslovne sporove i sporove u području ljudskih prava. U sporovima takve vrste žrtve[14] često žele tužiti i strano poduzeće s domicilom izvan EU-a i matično društvo koje ima kontrolu, koje u mnogim slučajevima ima sjedište u EU-u. Različite države članice imaju različita pravila o mogućnosti utvrđivanja nadležnosti nad društvom kćeri iz treće zemlje u zemlji u kojoj matično društvo ima sjedište. Takva situacija stvara pravnu nesigurnost i stavlja stranke iz EU-a, u ovom slučaju i tužitelja i tuženo matično društvo iz EU-a, u nejednak položaj. Postojeća pravila iz članka 8., kojima se omogućuje koncentracija postupka u domicilu jednog od tuženika, ne primjenjuju se ako jedan od njih ima domicil izvan EU-a (vidjeti predmet Sapir i drugi (C-645/11)). To znači da bi, ako nacionalna pravila ne omogućuju koncentraciju postupaka, mogla postojati dva paralelna spora, odnosno jedan protiv matičnog društva u EU-u i jedan protiv društva kćeri u trećoj zemlji, uz rizik od donošenja proturječnih sudskih odluka.

Nalazi studije u pogledu proširenja pravila o nadležnosti na tuženike s domicilom u trećim zemljama su raznoliki. Mnogi ispitanici nisu imali mišljenje o tome je li nedostatak takvih pravila problem. Većina država članica nije smatrala da je nepostojanje pravila problem, ali neke su kritizirale trenutačnu situaciju zbog povećanja transakcijskih troškova i dodatne složenosti za tužitelje, stručnjake i pravosudna tijela.

Stoga bi se u mogućem budućem preispitivanju Uredbe moglo dodatno razmotriti pitanje proširenja pravila o nadležnosti kako bi se obuhvatili sporovi koji uključuju tuženike s domicilom izvan Unije.

[12] Kako je potvrđeno u okviru savjetovanja provedenog u sklopu studije.

[13] To bi moglo biti relevantno, na primjer, kad je riječ o *influencerima* s domicilom izvan EU-a koji su uključeni u stavljanje proizvoda na tržište u odnosu na kupce iz EU-a, a nisu prodavatelji tih proizvoda.

[14] Neovisno o tome je li domicil žrtve u EU-u ili izvan njega.

3.2. Posebna nadležnost (članci 7. – 9.)

Studija i nacionalna izvješća u okviru projekta JUDGTRUST očekivano pokazuju da se među pravilima o posebnoj nadležnosti najčešće poziva na članak 7., dok se članak 8. rijetko primjenjuje[15], a u vezi s člankom 9.[16] gotovo ne postoje praksa ili rasprave u literaturi.

Članak 7. samo je neznatno izmijenjen u prethodnom postupku preinake te ga nacionalni sudovi i dalje uvelike primjenjuju. Zbog toga je u vezi s njim Sudu EU-a upućeno više zahtjeva za prethodnu odluku nego za bilo koju drugu odredbu Uredbe.

Većina država članica izvijestila je da primjena članka 7. nije problematična. Prema nalazima studije, nisu istaknuti nikakvi problemi u primjeni članka 7. stavaka od 3. do 7.[17] jer se on i dalje rijetko primjenjuje u praksi. Međutim, brojna upućivanja nacionalnih sudova Sudu EU-a, kako su potkrijepljena odgovorima nekoliko država članica, ističu nekoliko važnih pitanja u vezi s člankom 7. stavcima 1. i 2.:

- sve šire tumačenje područja primjene „stvari povezanih s ugovorom”,
- određivanje mjesta izvršenja ugovornih obveza,
- određivanje mjesta štete u predmetima koji se odnose na isključivo financijski gubitak,
- primjena načela „mozaika” u predmetima koji uključuju kršenje prava na privatnost.

3.2.1. Članak 7. stavak 1.

Člankom 7. stavkom 1. utvrđuje se pravilo o posebnoj nadležnosti u sporovima koji se odnose na ugovorne obveze. Međutim, njime se ne utvrđuje definicija ugovornih pitanja ni ne pružaju nikakve indicije u tom pogledu.

Nedavne presude Suda EU-a, primjerice u predmetu flightright GmbH (spojeni predmeti C-274/16, C-447/16 i C-448/16) i predmetu Feniks (C-337/17), pokazuju da se pojam „stvari povezane s ugovorom” široko tumači. Taj pojam obuhvaća tužbe koje se mogu povezati s ugovorom, čak i ako između stranaka u postupku nije sklopljen nikakav ugovor[18], ako je ugovor osporen ili ništavan ili ako je ugovor sklopljen između stranaka koje nisu uključene u postupak.

Studija i upućivanja nacionalnih sudova Sudu EU-a pokazuju da široko tumačenje pojma „stvari povezane s ugovorom” u nekim slučajevima može dovesti do poteškoća u praksi, posebno ako se takvo tumačenje razlikuje od tumačenja sličnih nacionalnih pojmova ili se smatra da ga je teško uskladiti s načelima blizine i predvidljivosti na kojima se temelji članak 7. stavak 1. U tom se pogledu predlaže da široko tumačenje pojma „stvari povezane s ugovorom” može dovesti do znatnih pravnih nesigurnosti za treće strane, koje bi mogle biti tužene u mjestu izvršenja ugovora za koji nisu znale. To je pitanje osobito relevantno kad je riječ o tužbama koje se temelje na konceptu paulijanske tužbe, koje se prema presudi u predmetu Feniks (C-337/17) također smatraju „stvarima povezanima s ugovorom”.

---

[15] Međutim, valja napomenuti da nedavna upućivanja Sudu EU-a ukazuju na sve češću primjenu članka 8. stavka 1. u predmetima koji se odnose na kartele. Detaljna analiza primjene članka 8. stavka 1. uključena je u dio I. Radnog dokumenta službi Komisije priloženog ovom izvješću.

[16] Zbog toga se u ovom Izvješću ne razmatra primjena članka 9.

[17] Osim u okviru akademskih rasprava o članku 7. stavcima 4. i 5. u nekolicini država članica.

[18] Na primjer, ako putnik zatraži od prijevoznika koji je obavio let da plati odštetu za zakašnjeli let, unatoč tome što je ugovor sklopljen s drugim prijevoznikom.

Nakon što nacionalni sud utvrdi da je situacija obuhvaćena područjem primjene članka 7. stavka 1., tj. da je riječ o „stvari povezanoj s ugovorom”, mora odrediti mjesto izvršenja ugovorne obveze. Čini se da to stvara poteškoće jer se rješenja koja je Sud EU-a donio[19] u posebnim predmetima ne mogu uvijek primijeniti u predmetima s različitim činjeničnim okolnostima, posebno u situacijama koje uključuju više mjesta izvršenja i više obveza, ili u vezi s ugovorima koji ne uključuju fizički prijenos robe, a koji su sve relevantniji u digitalnom gospodarstvu (npr. ugovori o pružanju digitalnih usluga ili digitalnog sadržaja, uključujući podatke). Na problem u vezi s ugovorima koji ne uključuju fizički prijenos robe ukazuje nedavna presuda u predmetu VariusSystems (C-526/23), u kojem je trebalo utvrditi mjesto izvršenja ugovora na temelju kojeg je tužitelj, sa sjedištem u Austriji, za tuženika sa sjedištem u Njemačkoj razvio i isporučio softver za evaluaciju testova na bolest COVID-19 radi upotrebe u njemačkim centrima za testiranje. U tom je predmetu sud koji je uputio zahtjev dvojio o tome nalazi li se mjesto izvršenja u Austriji, gdje se izvršava intelektualno stvaranje („programiranje”) softvera i gdje poduzeće ima poslovni nastan, ili u Njemačkoj, gdje se taj softver isporučuje klijentu te mu se pristupa radi korištenja njime.

Kad je riječ o određivanju mjesta izvršenja u predmetima koji uključuju više mjesta izvršenja, činjenica da nacionalni sudovi od Suda EU-a i dalje traže smjernice o primjeni članka 7. stavka 1. svaki put kad se situacija u glavnom postupku razlikuje od one koju je Sud EU-a prethodno razmatrao upućuje na to da su potrebne općenitije smjernice, tim više što se pravilom iz članka 7. stavka 1. ne uređuje samo međunarodna nadležnost, nego i teritorijalna nadležnost unutar države članice.[20][21]

Naposljetku, kad je riječ o određivanju mjesta izvršenja, studija je pokazala da su neke države članice izrazile zabrinutost zbog strukture članka 7. stavka 1. jer je smatraju složenom. Člankom 7. stavkom 1. predviđa se autonoman koncept mjesta izvršenja za dvije vrste ugovora (prodaja i usluge) iz članka 7. stavka 1. točke (b), pri čemu se zadržava rijetko primjenjiva formula iz predmeta Tessili za druge vrste ugovora iz članka 7. stavka 1. točke (c), iako se ta formula u praksi smatra osobito složenom i neprikladnom. U skladu s predmetom Tessili (12/76) nacionalni sudovi moraju se osloniti na primjenjivo nacionalno pravo kako bi odredili mjesto izvršenja ako stranke ne postignu sporazum u tom pogledu. To znači da nacionalni sudovi već u fazi određivanja nadležnosti moraju obaviti više koraka: prvo moraju utvrditi „konkretnu obvezu”, zatim moraju odrediti mjerodavno materijalno pravo na temelju pravila o sukobu zakona i tek nakon toga mogu primijeniti to nacionalno materijalno pravo kako bi odredili mjesto izvršenja.

U budućem preispitivanju Uredbe mogle bi se razmotriti mogućnosti pojednostavnjenja pravila o mjestu izvršenja iz članka 7. stavka 1.

3.2.2. Članak 7. stavak 2.

Dok se članak 7. stavak 1. odnosi na ugovorne obveze, člankom 7. stavkom 2. utvrđuju se posebna pravila o nadležnosti za delikte. Autonomno tumačenje pojma „delikti” dovelo je do

[19] Vidjeti u tom pogledu presudu u predmetu Color Drack, C-386/05, ECLI:EU:C:2007:262 od 3. svibnja 2007., presudu u predmetu Rehder C-204/98, ECLI:EU:C:2009:439 od 9. srpnja 2009. i presudu u predmetu Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH/Silva Trade SA, C-19/09, ECLI:EU:C:2010:137 od 11. ožujka 2010.

[20] Na slične probleme pri primjeni članka 7. stavka 2. u predmetima u kojima je šteta nastala na više mjesta jasno ukazuje nedavno upućivanje nizozemskog suda (Apple, C-34/24)).

[21] Prema studiji, za takve predmete (i općenitije za sve predmete u kojima je teško odrediti mjesto izvršenja) neki stručnjaci predlažu da se utvrdi da članak 7. stavak 1. nije primjenjiv na tužitelje. Alternativno, predlažu da se, ovisno o različitim uvjetima, kriterij iz članka 7. stavka 1. zamijeni domicilom tužitelja.

određenih složenosti[22], ali razgraničenje između članka 7. stavka 1. i članka 7. stavka 2. nije prouzročilo velike probleme u praksi, djelomično zbog nedavnih sveobuhvatnih smjernica Suda EU-a u predmetu Wikingerhof (C-59/19)[23].

Čini se da su određivanje mjesta štete u predmetima koji se odnose na isključivo financijski gubitak i zadržavanje načela „mozaika" u predmetima koji uključuju kršenje prava osobnosti najproblematičniji aspekti primjene članka 7. stavka 2.

- *Određivanje mjesta štete koja se sastoji isključivo od financijskog gubitka*

Kad je riječ o određivanju mjesta štete koja se sastoji isključivo od financijskog gubitka, Sud EU-a razvio je znatnu sudsku praksu koja, međutim, možda ne pruža uvijek željenu razinu pravne sigurnosti. Čini se da presude kao što su one u predmetima Kolassa (C-375/13) i Universal Music (C-12/15)[24] nisu pružile sveobuhvatne smjernice, što je dovelo do daljnjih zahtjeva nacionalnih sudova za pojašnjenjem članka 7. stavka 2.

Iz sudske prakse Suda proizlazi da se samo mjesto investicijskog računa ne može smatrati dovoljnim za utvrđivanje mjesta nastanka isključivo financijskog gubitka. Osim toga, još uvijek ne postoji jasan i dosljedan pristup u svim pogledima u vezi s konkretnim okolnostima koje moraju postojati kako bi se utvrdila sudska nadležnost u predmetima koji uključuju mjesto nastanka štete. To je vidljivo iz presude u predmetu Kronhofer (C-168/02), u kojoj je Sud EU-a presudio da se ni mjesto tužiteljeva domicila ni mjesto u kojem je koncentrirana njegova imovina ne mogu smatrati čimbenikom na temelju kojeg bi se pripisala nadležnost ako se relevantni investicijski račun nalazi u drugoj jurisdikciji, ali nije naveo koji bi povezujući čimbenik bio dovoljan.

U nedavnoj presudi Suda EU-a u predmetu VEB (C-709/19) Sud EU-a oslonio se na takozvanu „tržišnu lokalizaciju" štete i presudio da samo sudovi države članice u kojoj društvo uvršteno na burzu mora ispuniti svoje zakonske obveze izvješćivanja imaju međunarodnu nadležnost te je utvrdio da boravište dioničara koji su pretrpjeli financijski gubitak na svojim investicijskim računima nije odlučujući čimbenik za utvrđivanje mjesta nastanka gubitka. Međutim, nije sasvim jasno trebaju li nacionalni sudovi i dalje uzeti u obzir ta dva kriterija prilikom određivanja mjesta isključivo financijskog gubitka.

---

[22] Nekoliko država članica izvijestilo je da smatra da je to autonomno tumačenje složeno, nedosljedno i izvor pravne nesigurnosti. Na primjer, u predmetu Brogsitter (C-548/12) Sud EU-a presudio je da se predmetni odštetni zahtjev na temelju građanskopravne odgovornosti treba smatrati „stvari povezanom s ugovorom", unatoč tome što je riječ o slučaju koji se smatra deliktom prema nacionalnom pravu. Nadalje, u skladu sa sudskom praksom Suda EU-a, jedan pojam obuhvaćen područjem primjene Uredbe Rim II. (*culpa in contrahendo*) obuhvaćen je područjem primjene članka 7. stavka 2. Uredbe, dok drugi (stjecanje bez osnove) nije obuhvaćen.

[23] U točkama 32. i 33. te presude Sud EU-a utvrdio je da se tužba odnosi na stvari povezane s ugovorom ako se tumačenje ugovora između tuženika i tužitelja čini nužnim za utvrđivanje zakonitosti ili, naprotiv, nezakonitosti postupanja koje tužitelj stavlja na teret tuženiku. To se posebice odnosi na tužbu koja se temelji na ugovornim odredbama ili pravnim pravilima primjenjivima na temelju tog ugovora. Suprotno tome, kad se tužitelj poziva na pravila o odgovornosti za delikte ili kvazidelikte, odnosno na povredu obveze propisane zakonom, i ne čini se nužnim ispitati sadržaj ugovora sklopljenog s tuženikom kako bi se ocijenilo je li postupanje koje mu se stavlja na teret zakonito ili nezakonito, s obzirom na to da se ta obveza primjenjuje na tuženika neovisno o tom ugovoru, predmet tužbe jest stvar koja se odnosi na delikte ili kvazidelikte u smislu članka 7. točke 2. Uredbe.

[24] U predmetima Kolassa i Universal Music stranka koja je pretrpjela isključivo financijski gubitak zbog nepovoljnog ugovora zahtijevala je izvanugovornu naknadu štete od treće strane koja nije bila ugovorna stranka, ali je bila odgovorna za nepovoljan ugovor i posljedičnu štetu. U predmetu Kolassa Sud EU-a presudio je da su sudovi države članice u kojoj ulagatelj ima domicil i u kojoj se nalazi oštećeni bankovni račun nadležni za odlučivanje o prekograničnim izvanugovornim zahtjevima koji se odnose na isključivo financijski gubitak. U predmetu Universal Music Sud EU-a utvrdio je da ne bi bilo dovoljno razmotriti samo mjesto bankovnog računa na kojem je financijska šteta izravno nastala.

Nesigurnost u pogledu kriterija koje nacionalni sudovi moraju uzeti u obzir pri određivanju mjesta isključivo financijskog gubitka za potrebe međunarodne i teritorijalne nadležnosti te nedostatak jasnoće u relevantnoj sudskoj praksi Suda EU-a nisu poželjni i stvaraju rizik od neujednačene primjene članka 7. stavka 2. Uredbe. Zbog toga je predloženo da se odbaci izbor između mjesta događaja koji je prouzročio štetu i mjesta nastanka štete u situacijama koje uključuju isključivo financijski gubitak te da se nadležnost dodijeli samo sudovima mjesta događaja koji je prouzročio štetu (*locus delicti commissi)*.[25] Međutim, u tom kontekstu treba imati na umu da prema Uredbi Rim II.[26] samo zemlja u kojoj je šteta nastala može utvrditi mjerodavno pravo.

- *Povreda prava osobnosti*

Kad je riječ o zaštiti prava osobnosti, glavne kontroverze odnose se na primjenu kriterija mjesta nastanka štete na publikacije i takozvano načelo „mozaika" koje je prvi put utvrđeno u predmetu Shevill (C-68/93) s obzirom na papirnate publikacije, a koje je kasnije prošireno na publikacije na internetu. U predmetu Shevill Sud EU-a presudio je da se člankom 7. stavkom 2. Uredbe nadležnost dodjeljuje sudovima svake države članice u kojoj je publikacija distribuirana i u kojoj je žrtva podnijela tužbu zbog pretrpljene povrede svojeg ugleda kao mjesta nastanka štete, ali samo za štete prouzročene u toj državi, a ne štete na svjetskoj razini[27]. U predmetima eDate (C-509/09 i C-161/10) načelo „mozaika" prošireno je na predmete o povredi prava osobnosti na internetu. Međutim, kad je riječ o sadržaju na internetu, sudovi mjesta u kojem se nalazi središte interesa žrtve[28] smatrali su se nadležnima za odlučivanje o cjelokupnoj šteti[29]. Razlikovanje sadržaja na internetu i sadržaja izvan njega moglo bi se kritizirati na temelju toga što je takvo tumačenje teško primjenjivo u praksi jer je većina novina dostupna i u tiskanom obliku (izvan interneta) i na internetu[30].

Prema studiji i nalazima utvrđenima u okviru projekta JUDGTRUST, znanstvenici, neki nezavisni odvjetnici i stručnjaci kritizirali su sudsku praksu Suda EU-a kad je riječ o povredi prava osobnosti. Kritičari tvrde da sama dostupnost sadržaja kojim se povređuju prava nije dovoljna za utvrđivanje nadležnosti na temelju mjesta nastanka štete i da primjena načela „mozaika" dovodi do umnožavanja nadležnih sudova, što nije u legitimnom interesu nijedne stranke i što je u suprotnosti s ciljevima predvidljivosti i dobrog sudovanja[31].

Ta je kritika posebno važna u kontekstu pojave strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja („SLAPP-ovi") koja se nastoji suzbiti nedavno donesenom Direktivom o zaštiti od strateških

---

[25] Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Sánchez-Bordone od 17. prosinca 2020. u predmetu VEB, t. 33.

[26] Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II).

[27] Ta se šteta može potraživati samo u državi članici u kojoj tuženik ima domicil (članak 4.) ili u kojoj se dogodio događaj koji je prouzročio štetu (članak 7. stavak 2.).

[28] Preciznije, to se odnosi na mjesto u kojem predmetna osoba ostvaruje najvažnije gospodarske, političke, društvene ili čak relacijske koristi na temelju svojeg ugleda.

[29] To je potvrđeno u presudama Bolagsupplysningen (C-194/16), Mittelbayerischer Verlag (C-800/19) i Gtflix Tv/DR (C-251/20), a na to ukazuje i činjenica da sudovi svake druge države članice, u kojoj su informacije bile dostupne, mogu odlučivati samo o šteti nastaloj u toj državi članici. Sud EU-a dodatno je pojasnio da samo sudovi koji su nadležni za cjelokupnu štetu mogu odlučivati o zahtjevima za uklanjanje i ispravljanje navodnog uvredljivog sadržaja jer se ti zahtjevi ne mogu razdvojiti po državi članici u pogledu iznosa naknade štete.

[30] Stoga su sudovi dužni obaviti zahtjevnu zadaću utvrđivanja, u središtu interesa, štete prouzročene na internetu (odšeta se može potraživati u cijelom svijetu) i štete prouzročene izvan interneta (odšteta se može potraživati samo u jednoj državi članici).

[31] S druge strane, većina država članica traži smjernice o praktičnoj kvantifikaciji štete te razlici između uobičajenog boravišta i središta interesa, što treba utvrditi Sud EU-a ili zakonodavac.

tužbi protiv javnog sudjelovanja[32]. Strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja zlouporaba su sudskih postupaka jer njihov cilj nije stvarno ostvarivanje prava na pristup pravosuđu, nego su one alat za zastrašivanje tuženika. Takvi se postupci mogu temeljiti na različitim osnovama, pri čemu su najčešće optužbe za klevetu ili druge povrede prava na privatnost. Tužbe zbog klevete u kojima se traži naknada štete ili sudski nalozi često su usmjereni na novinare i mogu se namjerno koristiti radi ušutkivanja kritičara ili sprečavanja medija da izvršavaju svoju ulogu „nadzornika". Takvo sudsko uznemiravanje može se olakšati primjenom načela „mozaika", što dovodi do postojanja velikog broja dostupnih nadležnosti koje tužitelj može iskoristiti, među ostalim usporedno, kako bi se iscrpili resursi tuženika. Zbog toga se Komisija tijekom pregovora o Direktivi o zaštiti od strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja obvezala, putem izjave, da će dodatno razmotriti to pitanje u kontekstu predstojećeg preispitivanja Uredbe.

Zaključno, iako članak 7. općenito dobro funkcionira, mnoga upućivanja nacionalnih sudova Sudu EU-a, popraćena odgovorima država članica, ukazuju na to da postoje problemi u primjeni članka 7. stavka 1. i članka 7. stavka 2. Kad je riječ o članku 7. stavku 1., glavni su problemi široko tumačenje pojma „stvari povezane s ugovorom" i određivanje mjesta izvršenja. Kad je riječ o članku 7. stavku 2., rasprave su usmjerene na poteškoće povezane s utvrđivanjem mjesta štete u predmetima koji se odnose na isključivo financijski gubitak, te na stalnu relevantnost načela „mozaika" u predmetima koji uključuju povredu prava na privatnost. Stoga bi se u budućem preispitivanju Uredbe mogli razmotriti načini pojednostavnjenja i osuvremenjivanja članka 7. stavaka 1. i 2.

3.3. Zaštitna pravila o nadležnosti za potrošačke ugovore[33] (članci 17. – 19.)

Člancima od 10. do 23. Uredbe utvrđuju se pravila o nadležnosti kojima se nastoji zaštititi postupovni položaj slabije stranke u sporovima koji se odnose na pitanja osiguranja, potrošača i zaposlenja.

U usporedbi s uredbom koja joj je prethodila, ta je zaštita dodatno ojačana Uredbom. Na temelju velike izmjene, uvedene proširenjem osobnog područja primjene u članku 6. stavku 1. i naknadnim prilagodbama članka 18. stavka 1. i članka 21. stavka 2., zaštitna pravila o nadležnosti primjenjuju se na potrošače s domicilom u državi članici i zaposlenike u sporovima protiv trgovaca i poslodavaca s domicilom izvan EU-a. Nadalje, na temelju izmjene članka 20. stavka 1. zaposlenici mogu podnositi tužbe protiv više poslodavaca u skladu s člankom 8. stavkom 1., čime se izmijenio položaj prethodno formuliran u predmetu Glaxosmithkline (C-462/06)[34].

Zaštitna pravila o nadležnosti za potrošačke ugovore potrošačima omogućuju izbor između pravila *forum rei* i pravila *forum actoris* za potrošačke ugovore u smislu članka 17. Uredbe. S druge strane, člankom 18. stavkom 2. mogućnost tuženja potrošača ograničava se isključivo na sudove mjesta u kojem imaju domicil.

---

[32] Direktiva (EU) 2024/1069 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o zaštiti osoba uključenih u javno djelovanje od očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja")), SL L, 2024/1069, 16.4.2024.

[33] Najviše problema u praksi bilo je pri primjeni pravila o nadležnosti za potrošačke ugovore. Zbog toga je analiza primjene tih pravila uključena u glavni tekst izvješća. Analiza primjene pravila o nadležnosti u stvarima koje se odnose na osiguranje i na pojedinačne ugovore o radu uključena je u dio I. Radnog dokumenta službi Komisije priloženog ovom izvješću.

[34] Osim toga, u članku 26. stavku 2. uvedeno je novo pravilo uz pravilo o prešutnoj prorogaciji nadležnosti nakon presude Suda EU-a u predmetu ČPP Vienna Insurance Group (C-111/09): sud pred kojim je pokrenut postupak sad je dužan osigurati da slabija stranka (tuženik) bude obaviještena o pravu na prigovor zbog nepostojanja nadležnosti i o posljedicama neupuštanja u postupak.

Na temelju nacionalnih izvješća u okviru projekta JUDGTRUST većina država članica smatra da se pravilima iz Uredbe osigurava dostatna razina zaštite potrošača, iako stručnjaci u nekim državama članicama predlažu da se ta razina dodatno poveća, primjerice proširenjem područja primjene članaka od 17. do 19. na tužbe koje se odnose na delikt koje nadilaze one koje su neodvojivo povezane s odgovornošću na temelju ugovora koji je potrošač stvarno sklopio s prodavateljem ili dobavljačem.

Glavne poteškoće povezane s primjenom zaštitnih pravila o nadležnosti za potrošačke ugovore odnose se na:

- pojam „potrošač”,
- pojam „usmjeravanje trgovačke djelatnosti”,
- isključenje ugovora o prijevozu u članku 17. stavku 3.,
- neprimjenjivost pravila o nadležnosti u postupcima kolektivne pravne zaštite[35].

a) Pojam „potrošač” i posljedice izmjene koja se odnosi na domicil potrošača

U studiji su istaknuta pitanja povezana s kvalifikacijom osobe kao potrošača.

Sud EU-a u pravilu pojam „potrošač” tumači restriktivno i definira ga kao različit u odnosu na „gospodarski subjekt” (poslovni)[36]. Međutim, čini se da je Sud EU-a u nekim predmetima usvojio nešto šire tumačenje. Na primjer, u predmetu Petruchová (C-218/18) Sud EU-a je u pogledu ulaganja na internetu zaključio da stručno znanje u području financija samo po sebi ne isključuje status potrošača. Slično tome, u predmetu Personal Exchange International (C-774/19) igrač pokera na internetu smatrao se potrošačem, unatoč tome što je igrao velik broj sati dnevno i primao znatne dobitke, pod uvjetom da nije službeno prijavio takvu djelatnost niti je ponudio trećim stranama kao plaćenu uslugu. U predmetu Schrems (C-498/16) Sud EU-a presudio je da promjena upotrebe računa na Facebooku iz isključivo neprofesionalne u djelomično profesionalnu ne podrazumijeva gubitak statusa „potrošača” u smislu Uredbe, pod uvjetom da uglavnom neprofesionalna upotreba tih usluga, za koje je tužitelj prvotno sklopio ugovor, nije naknadno postala uglavnom profesionalna. Konkretno, Sud je presudio da korisnik privatnog računa na Facebooku ne gubi svojstvo „potrošača” kad putem tog računa objavljuje knjige, drži predavanja, vodi internetske stranice, prikuplja donacije te mu brojni potrošača ustupaju svoje zahtjeve radi njihova ostvarivanja.

Suprotno tomu, u presudi Wurth Automotive GmbH (C-177/22) Sud EU-a oslonio se na svoju prethodnu presudu u predmetu Gruber (C-464/01) te je presudio da se prilikom utvrđivanja može li se osobu smatrati potrošačem smije uzeti u obzir i to je li osoba koja je klijent svojim vlastitim postupanjem u odnosu na drugu stranku stvarno imala dojam da djeluje u poslovne svrhe, tako da druga stranka opravdano nije mogla znati za neprofesionalnu svrhu predmetne transakcije. Ako je to slučaj, posebna pravila o nadležnosti u stvarima koje se odnose na potrošačke ugovore ne bi se primjenjivala unatoč objektivnom postojanju potrošačkog ugovora.

b) Pojam „usmjeravanje trgovačke djelatnosti”

U predmetima Pammer (C-585/08) i Hotel Alpenhof (C-144/09) Sud EU-a presudio je da su među čimbenicima za utvrđivanje je li djelatnost usmjerena u državu članicu u kojoj potrošač ima domicil „svi jasni iskazi namjere poslovanja s potrošačima iz te države članice” i prilično

[35] To je pitanje razmotreno u točki 6.1. izvješća.

[36] Vidjeti u tom smislu presudu u predmetu Schrems (C-498/16), t. 29. i navedenu sudsku praksu.

opsežan nepotpun popis okolnosti koje se mogu uzeti u obzir u tu svrhu[37]. Te okolnosti uključuju međunarodnu prirodu predmetne djelatnosti, kao što su određene turističke djelatnosti, navođenje telefonskih brojeva s međunarodnim kodom, korištenje vršne domene koji nije ona države članice u kojoj trgovac ima poslovni nastan, na primjer „.de”, ili korištenje neutralnih vršnih domena kao što su „.com” ili „.eu”, opis planova putovanja iz jedne ili više država članica do mjesta pružanja usluge i navođenje međunarodnih klijenata s boravištem u različitim državama članicama, posebno predočenjem izjava koje su ti klijenti sastavili[38].

Međutim, nacionalni sudovi nastavili su upućivati pitanja radi donošenja prethodne odluke u različitim predmetima koji se odnose na ponudu usluga i proizvoda na internetu [39], što pokazuje da su tumačenje i primjena zahtjeva u pogledu usmjeravanja trgovačke djelatnosti u smislu članka 17. stavka 1. točke (c) Uredbe i dalje problematični u digitalnom kontekstu.

c) Isključenje ugovora o prijevozu u članku 17. stavku 3.

Pravilima iz Uredbe kojima se uređuje nadležnost u području potrošačkih ugovora obuhvaćene su sve vrste ugovora. U članku 17. stavku 3. predviđeno je jedino isključenje, koje se odnosi na ugovore o prijevozu, osim onih u koje je u fiksnu cijenu uračunata kombinacija prijevoza i smještaja.

Iako se temeljni razlozi za takvo isključenje nisu promijenili, tj. i dalje se primjenjuju posebna sektorska pravila u međunarodnim konvencijama i drugim instrumentima EU-a u području prijevoza, studija i nacionalna izvješća pokazuju da mnoge države članice to isključenje sad smatraju neopravdanim i pozivaju na njegovo brisanje. Neke države članice navode da se tim isključenjem potrošačima ograničava pristup pravosuđu u sporovima o pravima putnika u zračnom prijevozu, posebno u predmetima u kojima se domicil potrošača ne podudara s mjestom polaska ili dolaska zrakoplova koje je dostupno mjesto nadležnosti na temelju mjesta izvršenja.

Nadalje, studija pokazuje da isključenje ugovora o prijevozu dovodi do neujednačene primjene Uredbe u državama članicama. Nekoliko država članica određuje nadležnost za takve ugovore na temelju općih pravila Uredbe (DE, DK, BG, NL, PT), međunarodnih konvencija koje prevladavaju nad Uredbom (CY, DE, HU, IT, PT) ili nacionalnih pravila (LT, PT).

Kako bi se odlučilo treba li isključenje zadržati ili izbrisati iz Uredbe, potrebno je posebice procijeniti pružaju li drugi instrumenti EU-a ili međunarodni sporazumi odgovarajuću zaštitu za potrošače u odnosu na međunarodnu nadležnost.

Zaključno, zaštitna pravila o nadležnosti iz Uredbe općenito dobro funkcioniraju i pružaju zadovoljavajuću razinu zaštite potrošača. Međutim, određeni aspekti zaštite potrošača mogli bi se dodatno pojasniti sudskom praksom ili ojačati zakonodavnom intervencijom, podložno daljnjoj analizi tijekom preispitivanja.

---

[37] T. 80.

[38] T. 81.

[39] Kad je posebice riječ o članku 15. stavku 1. točki (c) Uredbe br. 44/2001, vidjeti presude u predmetima Mühlleitner (C-190/11), Emrek (C-218/12) i Hobohm (C-297/14). Za nedavne primjere vidjeti, primjerice, zahtjeve za prethodnu odluku u predmetu Commerzbank (C-296/20) koji se odnosi na tumačenje istovjetne odredbe Luganske konvencije i u predmetu Lännen MCE (C-104/22) koji se odnosio na tumačenje tog pojma u području žiga EU-a.

3.4. Isključiva nadležnost (članak 24.)

Odredbe o isključivoj nadležnosti koje imaju prednost pred općim pravilima i obvezne su sadržane su u odjeljku 6. poglavlja II. Uredbe, koje čini samo članak 24. Osim kodifikacije sudske prakse u predmetu GAT (C-4/03), u članku 24. stavku 4. Uredbe nije dodatno izmijenjena ta osnova za nadležnost.

Studija pokazuje da države članice nisu nailazile na velike poteškoće u primjeni te osnove za nadležnost niti su izvijestile o tome da postoji oskudna nacionalna sudska praksa u tom području. Glavna kritika odnosi se na jedinstvenu izmjenu uvedenu Uredbom, odnosno na proširenje područja primjene članka 24. stavka 4. na postupke koji se odnose na valjanost patenata u kojima se pitanje pokreće na temelju prigovora[40].

Neke države članice, uz potporu nezavisnog odvjetnika Emilioua[41], kritizirale su kodifikaciju sudske prakse u predmetu GAT u članku 24. stavku 4. jer nije jasno je li njegovim područjem primjene obuhvaćena povreda prava industrijskog vlasništva, te zbog proširenja rješenja koje je Sud EU-a usvojio u vrlo specifičnom („neuobičajenom”) predmetu koji se odnosio na tužbu kojom je društvo od njemačkih sudova zatražilo da utvrdi da *nije* povrijedilo dva francuska patenta njemačkog društva („negativna deklaratorna tužba”) na „uobičajene” postupke zbog povrede patenta, izdvajanja u sustavu isključive nadležnosti u mjeri u kojoj se druga pravila iz članka 24. ne primjenjuju na postupke u kojima se pitanja koja se na njih odnose pokreću samo na temelju prigovora, te omogućivanja zlouporabe putem takozvanih zahtjeva „torpedo” i sprečavanja ostvarivanja prava nositelja patenta na djelotvoran pravni lijek te provedbe zahtjeva u pogledu učinkovitosti postupka i dobrog sudovanja.

Osim toga, isticalo se pitanje je li članak 24. mogao imati refleksivan učinak (*effet réflexe*) i jesu li sudovi država članica obvezni odlučivati o sporovima obuhvaćenima područjem primjene članka 24. koji imaju snažne poveznice s trećim državama. Posebice, postavilo se pitanje daje li se člankom 24. sudovima država članica mogućnost ili ih se obvezuje da ne odlučuju o predmetu, iako tuženik ima domicil u državi članici, ili sud države članice može temeljiti svoju nadležnost na drugim pravilima iz Uredbe u predmetima u kojima je patent registriran ili se nepokretna imovina nalazi u trećoj državi, kao što je to slučaj s registriranim patentima ili nepokretnom imovinom koji se nalaze u drugim državama članicama.

U nedavnoj presudi Suda EU-a u predmetu *BSH Hausgeräte* (C-339/22) odgovoreno je na pitanje u kojem su sudovi država članica i stručnjaci prethodno imali podijeljeno mišljenje. U toj je presudi Sud EU-a pojasnio da članak 24. stavak 4. nema refleksivan učinak[42]. Taj se zaključak može primijeniti na cijeli članak 24.

Osim toga, u presudi *BSH Hausgeräte* (C-339/22) Sud EU-a dodatno je pojasnio svoju presudu u predmetu GAT, navodeći da je sud države članice u kojoj tuženik ima domicil i kojem je na temelju članka 4. stavka 1. Uredbe podnesena tužba zbog povrede patenta priznatog u drugoj državi članici i dalje nadležan za odlučivanje o toj tužbi ako u kontekstu te tužbe taj tuženik u okviru svoje obrane osporava valjanost tog patenta, dok sudovi te druge države članice imaju isključivu nadležnost za odlučivanje o toj valjanosti.

---

[40] Nekoliko država članica izvijestilo je o nekoliko drugih poteškoća u vezi s primjenom članka 24.: o problematičnoj razlici između stvarnih prava i prava *in personam* te o nedosljednoj sudskoj praksi u tom području.

[41] Mišljenje nezavisnog odvjetnika Emilioua od 22. veljače 2024. u predmetu BSH Hausgeräte, C-339/22, ECLI:EU:C:2024:159.

[42] Pitanja koja je postavio švedski sud odnose se na tumačenje i područje primjene članka 24. stavka 4. Uredbe u sporu zbog povrede patenta u kojem tuženik smatra da su predmetni patenti nevaljani u državama u kojima su podneseni ili registrirani.

Zaključno, pravila kojima se utvrđuje isključiva nadležnost Uredbe općenito dobro funkcioniraju. Međutim, u budućem preispitivanju Uredbe mogao bi se ponovno razmotriti tekst članka 24. stavka 4. kojim je kodificirana sudska praksa u predmetu GAT s obzirom na nedavna događanja u predmetu *BSH Hausgeräte*.

4. PRIZNAVANJE I IZVRŠENJE

Uredbom je ukinuta potreba za potvrdom o izvršnosti (egzekvatura) kako bi se izvršila strana sudska odluka, što je opravdano na temelju uzajamnog povjerenja u pravosuđe među državama članicama. Novi sustav funkcionira prilično dobro u praksi i pozitivno je utjecao na smanjenje troškova i radnog opterećenja sudova[43]. Postoje neke nacionalne razlike koje se posebno odnose na tumačenje razloga za odbijanje, ali to ne utječe na sveukupno dobro funkcioniranje sustava priznavanja i izvršenja. Sud je te razloge za odbijanje tumačio dosljedno tijekom godina, a nekoliko predmeta podnesenih na temelju Uredbe ne mijenja tu situaciju. Sve u svemu, iako nisu prijavljeni određeni problemi u vezi s (novim) sustavom priznavanja i izvršenja, u mogućem budućem postupku preispitivanja može se dodatno razmotriti niz tehničkih pitanja.

Primjena razloga za odbijanje

U članku 45. Uredbe navodi se niz razloga koji mogu dovesti do odbijanja priznavanja i izvršenja. To su razlozi od povrede javnog poretka u zamoljenoj državi članici do pravilne dostave pismena tuženiku koji nije ispunio svoje obveze i proturječnosti s drugim sudskim odlukama.

Pojam javnog poretka bio je predmet upućivanja predmeta Sudu u nekoliko navrata. Iako Sud prepušta tumačenje tog pojma nacionalnim sudovima, može preispitati ograničenja te primjene (Diageo Brands, C-681/13). Na primjer, u predmetu H Limited (C-568/20) Sud je potvrdio svoju ustaljenu sudsku praksu prema kojoj bi javni poredak trebalo usko tumačiti i prema kojoj je moguće pozvati se na javni poredak „samo u slučaju u kojem priznanje sudske odluke donesene u drugoj državi članici predstavlja očitu povredu pravnog pravila koje se smatra ključnim u pravnom poretku zamoljene države odnosno očitu povredu prava koje je priznato kao temeljno u tom pravnom poretku”. U novijem predmetu (Real Madrid Club de Fútbol (C-633/22)) Sud je smatrao da očita povreda temeljnog prava iz Povelje o temeljnim pravima EU-a može činiti povredu javnog poretka koja opravdava odbijanje izvršenja. Sud je u istoj presudi podsjetio da načelo uzajamnog povjerenja obvezuje sve države članice da smatraju da druge države članice poštuju pravo Unije, osobito temeljna prava koja su njime utvrđena.

Na nacionalnoj razini rijetki su slučajevi pozivanja na javni poredak kako bi se uskratilo priznavanje i izvršenje te takvi slučajevi rijetko završe takvim uskraćivanjem[44]. To pokazuje da nacionalni sudovi općenito slijede sudsku praksu Suda i primjenjuju usko tumačenje tog pojma.

Članak 45. stavak 1. točke (c) i (d) sadržava dva razloga za odbijanje koji se odnose na proturječnu sudsku odluku između istih stranaka u zamoljenoj državi članici (točka (c)) ili na raniju sudsku odluku između istih stranaka i na istu osnovu za pokretanje postupka donesenu u drugoj državi članici ili u trećoj zemlji (točka (d)). Sud je u presudi London Steam-Ship

[43] Iako su u studiji potvrđeni ti nalazi u mnogim državama članicama, neki su ispitanici istaknuli i ograničeniji učinak, uglavnom zbog postojanja razloga za odbijanje.

[44] Projekt JUDGTRUST pokazuje da se na taj razlog za odbijanje rijetko poziva u nekim državama članicama (ET, FR, IT, NL). Čak i kad se na njega češće poziva, sudovi ga rijetko primjenjuju kako bi odbili priznavanje i izvršenje (BG, PL).

Owners' Mutual Insurance (C-700/20) postavio pitanja o važnosti poštovanja pravila o litispendenciji iz članaka 29. i 30. u kontekstu pozivanja na razlog za odbijanje proturječnih sudskih odluka[45].

Naime, osim u slučaju isključive nadležnosti suda porijekla, Uredba ne sadržava mehanizam kontrole pravila o litispendenciji koja se primjenjuju na temelju članaka 29. i 30.[46] Suprotno tim odredbama, kojima se prednost daje sudu pred kojim je prvo pokrenut postupak, člankom 45. stavkom 1. točkom (d) prednost se daje ranijoj sudskoj odluci, čak i ako je postupak započeo nakon postupaka koji su doveli do priznavanja i izvršenja sudske odluke. S druge strane, članak 45. stavak 1. točka (c) ne sadržava vremenski zahtjev, ali je njegovo područje primjene šire od područja primjene pravila o litispendenciji.

Stoga, iako se čini da razlog za odbijanje povezan s javnim poretkom ne dovodi do poteškoća u praksi, u mogućem budućem preispitivanju Uredbe mogla bi se dodatno razmotriti dosljednost između članka 45. stavka 1. točaka (c) i (d) i pravila o litispendenciji.

5. ODNOS S DRUGIM INSTRUMENTIMA (ČLANCI 67. – 74.)

Uredbom nisu bitno izmijenjena pravila kojima se uređuje njezin odnos s drugim instrumentima EU-a ili međunarodnim instrumentima, nego su jedino uvedene nove odredbe kojima se nastoji omogućiti provedba takozvanog „paketa o patentima", u člancima 71.a – 71.d, te je pojašnjen odnos između Uredbe i Luganske konvencije[47], Njujorške konvencije[48] te bilateralnih konvencija i sporazuma između treće zemlje i države članice sklopljenih prije 1. ožujka 2002., u članku 73.

Primjena tih pravila u državama članicama vrlo je neujednačena. Budući da je jedinstveni sud za patente počeo s radom tek 1. lipnja 2023., članak 71. točke od (a) do (d) još nije utjecao na sudsku praksu ni u jednoj državi članici ni na pravosudni rad na razini EU-a. Suprotno tome, u većini država članica primjećuje se da nacionalni sudovi uvelike primjenjuju članak 71. Popis međunarodnih konvencija na temelju kojih je u različitim državama članicama pokrenuta primjena članka 71. prilično je opsežan, pri čemu se najčešće upućuje na Konvenciju o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom[49] i druge konvencije u području prijevoza.

U presudi TNT Express Netherland (C-533/08) Sud je presudio da je cilj odredbe Uredbe Bruxelles I. koja je istovjetna trenutačnom članku 71. uskladiti Uredbu sa specijaliziranim međunarodnim konvencijama. Nadalje, Sud je pojasnio da takvu koordinaciju treba provesti bez ugrožavanja temeljnih načela na kojima se temelji Uredba, konkretno načela slobodnog protoka sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, predvidljivosti u pogledu nadležnosti, dobrog sudovanja, smanjenja rizika od paralelnih postupaka i uzajamnog povjerenja u sudovanje u Uniji. U toj je presudi Sud utvrdio takozvani „test TNT" koji

[45] Predmet o kojem je riječ odnosio se na posebnu situaciju, odnosno na presudu suda pred kojim je naknadno pokrenut postupak jer je riječ o sudskoj odluci donesenoj u smislu arbitražne odluke.

[46] To je postalo jasno u presudi u predmetu Liberato, iz 2019., o kojem je Sud odlučio na temelju Uredbe Bruxelles I. U toj je presudi Sud naveo da, čak i u slučaju povrede pravila o litispendenciji, sudovi države članice u kojoj se nalazi sud pred kojim je prvo pokrenut postupak ne mogu odbiti priznavanje samo iz tog razloga. Isto tako, takva povreda nije očito protivna javnom poretku države članice u kojoj se traži priznavanje.

[47] Konvencija o nadležnosti te priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima od 30. listopada 2007., SL L 339, 21.12.2007., str. 1.

[48] Konvencija o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka, donesena 10. lipnja 1958., stupila je na snagu 7. lipnja 1959., 330 UNTS 38 (Njujorška konvencija).

[49] Konvencija o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom, potpisana u Ženevi 19. svibnja 1956., kako je izmijenjena Protokolom potpisanim u Ženevi 5. srpnja 1978.

nacionalni sudovi trebaju primjenjivati u situacijama u kojima se primjenjuju pravila iz Uredbe i pravila iz specijalizirane konvencije koja su obuhvaćena područjem primjene članka 71. te uredbe kako bi se osiguralo da se pravila iz specijaliziranih konvencija primjenjuju samo ako ne utječu negativno na temeljna načela na kojima se temelji briselski režim. Sud EU-a u više je navrata ponovio ta načela, posljednji put u predmetu Gjensidige (C-90/22).

Nalog za upućivanje predmeta litavskog Vrhovnog suda u predmetu Gjensidige (C-90/22) jasno ukazuje na poteškoće s kojima se suočavaju nacionalni sudovi pri primjeni članka 71. Uredbe. Te se poteškoće prvenstveno pripisuju nejasnoći testa TNT i smatra se da ugrožavaju ujednačenu primjenu članka 71. u državama članicama, posebno s obzirom na to da su druge države članice izvijestile o sličnim problemima.

Zaključno, općenito se čini da odredbe Uredbe kojima se uređuje odnos između Uredbe i drugih instrumenata EU-a i međunarodnih konvencija, ako se primjenjuju, dobro funkcioniraju i pružaju potrebnu jasnoću u pogledu položaja Uredbe u sustavu instrumenata EU-a i međunarodnih instrumenata kojima se uređuju i pitanja međunarodne nadležnosti ili priznavanje i izvršenje sudskih odluka. Međutim, u budućem preispitivanju mogla bi se razmotriti mogućnost dodatnog pojašnjavanja članka 71. s obzirom na tumačenje Suda EU-a.

6. HORIZONTALNA PITANJA

6.1. Kolektivna pravna zaštita

Uredbom nisu predviđena posebna pravila primjenjiva na kolektivne tužbe, obično postupke u kojima skupina tužitelja traži naknadu štete od jednog ili više tuženika, što se naziva kolektivnom pravnom zaštitom kako je određeno u Preporuci Europske komisije iz 2013.[50] Predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača kako je utvrđeno u Direktivi (EU) 2020/1828 o predstavničkim tužbama[51] obuhvaćene su definicijom kolektivne pravne zaštite iz navedene Preporuke. Istaknuta su brojna pitanja o tome je li primjena redovnih pravila o nadležnosti u stvarima koje se odnose na delikte ili potrošačke ugovore svrsishodna za djelotvorno rješavanje zahtjeva za kolektivnu pravnu zaštitu.

Sud EU-a u nekoliko je navrata rješavao takve predmete: u predmetu Henkel (C-167/00) Sud je zaključio da se članak 5. točka 3. Briselske konvencije (članak 7. stavak 2. Uredbe) primjenjuje na postupke koje pokreće organizacija koja zastupa interese potrošača. Međutim, Sud je smatrao da se posebna zaštita koja se pruža pojedinačnim potrošačima u odjeljku 4. Uredbe ne primjenjuje na takve organizacije. U predmetu Schrems (C-498/16) Sud je smatrao da se, ako su zahtjeve tužitelju ustupili drugi potrošači s domicilom u istoj državi članici ili drugdje (u drugoj državi članici ili čak izvan EU-a), tužitelj ne može pozivati na nadležnost u svojem domicilu za te ustupljene tražbine na temelju članka 18. Uredbe.

U dvije daljnje odluke u predmetima kolektivne pravne zaštite Sud je pružio dodatna pojašnjenja o primjeni članka 7. stavka 2. u takvim situacijama, odnosno pojasnio je da se mjesto štetnog događaja mora procijeniti za svaki zahtjev neovisno o bilo kakvom naknadnom ustupanju ili spajanju (CDC Hydrogen Peroxide SA, C-352/13) ili da se mjesto nastanka štete u slučaju vozila opremljenih uređajem za manipulaciju nalazi u državi članici u

[50] Vidjeti Preporuku Komisije od 11. lipnja 2013. o zajedničkim načelima za kolektivne preventivne tužbe i tužbe radi naknade štete u državama članicama kod povrede prava zajamčenih zakonodavstvom Unije (2013/396/EU), SL L 201 od 26.7.2013.

[51] Direktiva (EU) 2020/1828 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2020. o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošačâ i stavljanju izvan snage Direktive 2009/22/EZ (Tekst značajan za EGP), SL L 409, 4.12.2020., str. 1.).

kojoj je kupljena neispravna roba (VKI/Volkswagen, C-343/19). Pitanje tumačenja članka 7. stavka 2. u tom se kontekstu pojavilo i u nedavnom predmetu koji još nije bio zaključen u vrijeme dovršenja ovog izvješća (Stichting Right to Consumer Justice/Apple, C-34/32). U tom je predmetu Sudu upućeno nekoliko pitanja o tumačenju mjesta u kojem se dogodio štetni događaj ili u kojem je nastala šteta u kontekstu zahtjeva za naknadu štete zbog navodne povrede prava tržišnog natjecanja Unije koju je počinila internetska platforma koja je u načelu dostupna u cijelom svijetu. Nezavisni odvjetnik Sánchez-Bordona u svojem je mišljenju od 27. ožujka 2025. zaključio da je za oba mjesta ključna poveznica domicil korisnika. Važno je napomenuti da je nezavisni odvjetnik smatrao da članak 7. stavak 2. ne bi trebalo različito tumačiti ako tužbu podnosi subjekt koji je prema nacionalnom pravu ovlašten za podnošenje predstavničkih tužbi. Nadalje, smatrao je da je nacionalno postupovno pravilo koje omogućuje da sud objedini slične tužbe koje su u tijeku u istoj državi članici u skladu s člankom 7. stavkom 2.

Sva pitanja istaknuta u tim predmetima odnosila su se na nadležnost sudova, odnosno na trenutačnu otežanu primjenu članka 7. stavka 2. u kolektivnim tužbama zbog nemogućnosti spajanja postupaka na jednom sudu ili nepostojanja mogućnosti spajanja postupaka u domicilu jednog od tužitelja (*forum actoris*) u kolektivnim tužbama potrošača kad potrošači imaju domicil u istoj državi članici ili u različitim državama članicama[52].

Čini se da bi Uredba mogla stvoriti nepotrebna opterećenja za tužitelje kad je riječ o zahtjevima za kolektivnu pravnu zaštitu jer bi u većini slučajeva morali podnijeti zahtjev pred više sudova kako bi mogli pokrenuti postupak. To može dovesti do proturječnih sudskih odluka. Iako pravilo o povezanim postupcima iz članka 30. Uredbe može pružiti rješenja za tu situaciju, tužitelji i dalje moraju podnijeti zahtjev pred različitim sudovima prije mogućeg spajanja postupaka na sudu pred kojim je prvo pokrenut postupak. Time se stvara dodatno opterećenje za tužitelje, posebno ako su slabije stranke.

Stoga bi se u okviru mogućeg budućeg preispitivanja Uredbe to pitanje moglo dodatno razmotriti, posebno u pogledu toga uređuje li se Uredbom na zadovoljavajući način nadležnost za kolektivne (potrošačke) tužbe.

6.2. Utjecaj digitalizacije na Uredbu

Digitalna transformacija započela je znatno prije donošenja Uredbe, ali se ubrzala kao nikad dosad, među ostalim i u kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19. Došlo je do velikog premještanja trgovačkih djelatnosti koje su se dosad odvijale uglavnom izvan interneta na trgovačke djelatnosti na internetu, uključujući korištenje društvenih mreža, pametnih uređaja, kriptovaluta i tehnologija ulančanih blokova te do izuzetno velike potražnje za radom na daljinu i putem platformi, što je ubrzalo digitalnu transformaciju radnih mjesta u Europskoj uniji i šire. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 ujedno je istaknula i važnost digitalizacije sudskih postupaka za osiguravanje pristupa pravosuđu.

6.2.1. Digitalizacija „sadržaja”

Umnožavanje „digitalnih” odnosa koji su suštinski neteritorijalni i sve veća upotreba digitalnih tehnologija koje su sveprisutne očekivano su donijeli brojne nedoumice u primjeni Uredbe kojom se utvrđuju pravila o nadležnosti koja se tradicionalno temelje na geografskim povezujućim čimbenicima.

Zahtjevi upućeni Sudu EU-a u kojima se traže smjernice o primjeni Uredbe na „digitalni sadržaj” jasno ukazuju na glavne probleme. Nacionalni sudovi nailaze na poteškoće pri utvrđivanju je li sporazum o prorogaciji nadležnosti valjano sklopljen na internetu (Tilman,

[52] I u studiji je utvrđeno da postoji taj problem u pogledu vrlo ograničenih mogućnosti spajanja postupaka.

C-358/21), utvrđivanju mjesta izvršenja u vezi s isporukom digitalnih proizvoda ili pružanjem internetskih usluga (VariusSystems, C-526/23) i u pogledu štete uzrokovane aplikacijom koja se može preuzeti u cijelom svijetu (Apple, C-34/24), a to su samo neki od primjera.

Očekivano povećanje upotrebe tehnologija ulančanih blokova, povećana digitalizacija pri osnivanju poduzeća, uvođenje umjetne inteligencije u više sektora i stvaranje metaverzuma zasigurno će dovesti do novih spornih pitanja i novih izazova. Na primjer, pseudonimnost (ili anonimnost) stranaka uključenih u transakcije ili često nepoznat broj sudionika u mreži ulančanih blokova mogli bi stvoriti poteškoće u primjeni osnovnog pravila o domicilu tuženika.

Međutim, zasad se poteškoće s kojima se suočavaju nacionalni sudovi pri primjeni Uredbe u digitalnom kontekstu ne razlikuju toliko od onih do kojih dolazi u „nedigitalnom" kontekstu. Na primjer, broj upućivanja u kojima se traže smjernice o utvrđivanju mjesta izvršenja ugovora sklopljenog preko interneta za potrebe članka 7. Uredbe nije veći od onog koji se odnosi na ugovore sklopljene izvan interneta. Kao i u pogledu primjene Uredbe u nedigitalnom području, Sud EU-a dao je korisne smjernice o primjeni pravila Uredbe na digitalni sadržaj.

Zaključno, u ovoj fazi ni pitanja upućena Sudu EU-a ni njegove odluke o tim pitanjima, kao ni oskudni podaci prikupljeni na nacionalnoj razini[53] ne omogućuju donošenje čvrstih zaključaka o prikladnosti postojećih pravila iz Uredbe u sve digitalnijem okruženju.

6.2.2. Digitalizacija sudskih postupaka

Kad je riječ o digitalizaciji sudskih postupaka, Komisija aktivno radi na digitalizaciji pravosudnih sustava, s posebnim naglaskom na digitalnu prekograničnu suradnju u građanskim i trgovačkim stvarima kako bi se osigurali nesmetan pristup pravosuđu i učinkovita pravosudna suradnja te smanjili kašnjenja u provedbi postupaka, administrativno opterećenje i troškovi. Rezultat tih nastojanja je donošenje paketa za digitalizaciju[54] krajem 2023., kojim se komunikacijski kanal za nadležna pravosudna tijela za 24 pravna akta (među ostalim i za Uredbu) promijenio u digitalni i kojim se uspostavio digitalni komunikacijski kanal (europska elektronička pristupna točka (EEAP)) između fizičkih ili pravnih osoba i nadležnih tijela za određene ograničene slučajeve komunikacije u građanskim i trgovačkim stvarima, uključujući postupke za priznavanje, potvrdu o izvršnosti ili odbijanje priznavanja te postupke povezane s izdavanjem, ispravljanjem i povlačenjem potvrde u skladu s Uredbom. Te su mjere usko povezane s intenzivnijim radom država članica u tom području, kako je navedeno u godišnjem Pregledu stanja u području pravosuđa u EU-u[55] i Strategiji za europsko e-pravosuđe za razdoblje 2024. – 2028. Vijeća[56]

---

[53] U okviru studije prikupljali su se podaci o utjecaju digitalizacije sadržaja na primjenu Uredbe, ali su rezultati na razini Unije i na nacionalnoj razini bili oskudni. Nije jasno može li se to objasniti nedostatkom informacija o tim predmetima ili time što nije bilo sporova.

[54] Uredba (EU) 2023/2844 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2023. o digitalizaciji pravosudne suradnje i pristupa pravosuđu u prekograničnim građanskim, trgovačkim i kaznenim stvarima te o izmjeni određenih akata u području pravosudne suradnje i Direktiva (EU) 2023/2843 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2023. o izmjeni direktiva 2011/99/EU i 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća, Direktive Vijeća 2003/8/EZ i okvirnih odluka Vijeća 2002/584/PUP, 2003/577/PUP, 2005/214/PUP, 2006/783/PUP, 2008/909/PUP, 2008/947/PUP, 2009/829/PUP i 2009/948/PUP u pogledu digitalizacije pravosudne suradnje.

[55] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija od 20. ožujka 2024. (COM(2023) 309 final): Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2023.

[56] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15509-2023-INIT/hr/pdf

Kako bi ispunila ciljeve paketa za digitalizaciju, Komisija je obvezna donijeti niz provedbenih akata. Kad je riječ o Uredbi, provedbeni akt mora se donijeti do 17. siječnja 2029., a uglavnom će se odnositi na uspostavu decentraliziranog IT sustava za komunikaciju među nadležnim pravosudnim tijelima i integraciju europske elektroničke pristupne točke za nekoliko komunikacijskih postupaka, kao što su postupci za odbijanje priznavanja u skladu s člankom 45. Uredbe te postupci povezani s izdavanjem, ispravljanjem i povlačenjem potvrda. Nakon provedbe ta će se nova pravila početi primjenjivati u državama članicama do početka 2031. te će pojednostavniti i ubrzati postupke u građanskim i trgovačkim stvarima s prekograničnim učincima.

Osim digitalizacije postojećih postupaka promjenom komunikacijskog kanala na temelju paketa za digitalizaciju, u budućem preispitivanju Uredbe mogli bi se razmotriti i daljnji načini modernizacije funkcioniranja Uredbe. Pri takvoj modernizaciji Uredbe mogle bi se uzeti u obzir koristi digitalizacije te bi se moglo razmotriti skraćivanje različitih rokova ili poboljšanja komunikacije među sudovima, primjerice u slučaju paralelnih postupaka. Mogla bi se ispitati i potpuna digitalizacija sudskih postupaka u predmetima u kojima se Uredba primjenjuje.

Zaključno, Komisija trenutačno nema dovoljno podataka koji bi upućivali na neprikladnost pravila iz Uredbe o međunarodnoj nadležnosti za digitalne scenarije i transakcije, ali bi daljnji razvoj situacije i dalje trebalo pomno pratiti. S druge strane, u preispitivanju Uredbe mogli bi se ispitati mogući načini revizije i pojednostavnjenja postupaka na temelju Uredbe u okviru digitalne reforme građanskog pravosudnog sustava na temelju paketa za digitalizaciju.

7. ZAVRŠNE NAPOMENE

Tijekom više od deset godina primjene Uredba je dobro funkcionirala i općenito su postignuti njezini glavni ciljevi, odnosno poboljšanje pravne sigurnosti u pogledu sudova nadležnih za prekogranične sporove i pojednostavnjenje mehanizma za priznavanje i izvršenje sudskih odluka.

Međutim, u području koje nije u potpunosti razmotreno u preinaci Uredbe, a to je **proširenje pravila o nadležnosti na tuženike koji nemaju domicil u državi članici**, potrebna je daljnja analiza kako bi se odlučilo treba li takvo proširenje biti predmet zakonodavne intervencije.

Osim toga, mogao bi se razmotriti niz pojmova radi dodatnog pojašnjenja ili pojednostavnjenja kako bi se poboljšala njihova primjena u praksi. To se odnosi na nekoliko odredaba u vezi s područjem primjene, kao što je odredba o **isključenju arbitraže**, te na pojam „**sud**” ili pojam koji se odnosi na **privremene mjere, uključujući i zaštitne mjere**.

Mogla bi se ispitati i mogućnost dodatnog pojednostavnjenja i poboljšanja djelotvornosti odredaba o nadležnosti, posebno onih iz **članka 7. stavaka 1. i 2.** te onih koje se odnose na potrošačke ugovore. Slično tome, vrijedilo bi razmotriti mogu li se **pravila o priznavanju i izvršenju** dodatno racionalizirati i pojednostavniti.

Daljnja analiza potrebna je i kako bi se utvrdilo mogu li se potrebni postupovni alati za obuhvaćanje određenih vrsta tužbi, kao što su oni koji se obično nazivaju **kolektivnom pravnom zaštitom**, dodatno poboljšati zakonodavnom intervencijom.

Naposljetku, mogli bi se razmotriti **mogućnost poboljšanja koordinacije između Uredbe i međunarodnih instrumenata** te **načini osuvremenjivanja i pojednostavnjenja postupaka** na temelju Uredbe u okviru **digitalne reforme građanskog pravosudnog sustava**.

Komisija **će stoga pokrenuti formalno preispitivanje** Uredbe kako bi razmotrila i potencijalno izradila prijedlog o izmjeni ili preinaci Uredbe u skladu s pravilima za bolju izradu zakonodavstva ako se u tom preispitivanju zaključi da su izmjene potrebne i primjerene.